[א]משום חינא אקילו רבנן גבה קא משמע לן: נמנעו מלהשביעה: מ"ט אילימא משום דרב כהנא דאמר רב כהנא ואמרי לה אמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם אחד בשני בצורת שהפקיד דינר זהב אצל אלמנה והניחתו בכד של קמח ואפאתו בפת ונתנתו לעני לימים בא בעל הדינר ואמר לה הבי לי דינרי אמרה ליה יהנה סם המות באחד מבניה של אותה אשה אם נהניתי מדינרך כלום אמרו לא היו ימים מועטין עד שמת אחד מבניה וכששמעו חכמים בדבר אמרו מה מי שנשבע באמת כך הנשבע על שקר על אחת כמה וכמה מאי טעמא איענשה דאישתרשי לה מקום דינר ומאי מי שנשבע באמת כמי שנשבע באמת אי משום הא מאי איריא אלמנה אפילו גרושה נמי אלמה א"ר זירא אמר שמואל לא שנו אלא [ב]אלמנה אבל גרושה משביעין אותה אלמנה שאני דבההיא הנאה ° דקא טרחה קמי דיתמי אתיא לאורויי היתרא אמר רב יהודה אמר ר' ירמיה בר אבא רב ושמואל דאמרי תרוייהו [ג]לא שנו אלא בב"ד אבל חוץ לבית דין משביעין אותה איני והא רב לא מגבי כתובה לארמלתא קשיא בסורא מתנו הכי בנהרדעא מתנו הכי אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא בבית דין אבל חוץ לב"ד משביעין אותה ורב אמר אפי' חוץ לב"ד נמי אין משביעין אותה רב לטעמיה דרב לא מגבי כתובה לארמלתא וליאדרה וליגבייה בשני דרב קילי נדרי ההיא דאתאי לקמיה דרב הונא אמר לה מה אעביד ליך דרב לא מגבי כתובה לארמלתא אמרה ליה מידי הוא טעמא אלא דלמא נקיטנא מידי מכתובתי חי ה' צבאות אם נהניתי מכתובתי כלום אמר רב הונא מודה רב בקופצת ההיא דאתאי לקמיה דרבה בר רב הונא אמר לה מאי אעביד ליך דרב לא מגבי כתובה לארמלתא ואבא מרי לא מגבי כתובה לארמלתא אמרה ליה הב לי מזוני אמר לה מזוני נמי לית ליך דאמר רב יהודה אמר שמואל [ד]התובעת כתובתה בב"ד אין לה מזונות אמרה ליה אפכוה לכורסיה כבי תרי עבדא לי הפכוה לכורסיה ותרצוה ואפילו הכי לא איפרק מחולשא אמר ליה רב יהודה לרב ירמיה ביראה אדרה בב"ד ואשבעה חוץ לב"ד וליתי קלא וליפול (א) באודני דבעינא כי היכי דאעביד בה מעשה גופא אמר רבי זירא אמר שמואל לא שנו אלא אלמנה אבל גרושה משביעין אותה וגרושה דאדרה לא והא שלחו מתם איך פלוניתא בת פלוני קבילת גיטא מן ידא דאחא בר הידיא דמתקרי איה מרי ונדרת ואסרת פירות שבעולם עלה דלא קבילת מכתובתה אלא [ה]גלופקרא אחד וספר תהלים אחד וספר איוב וממשלות בלואים ושמנום

גמ' **משום חינא.** שיהא חן האנשים בעיני הנשים לינשא להם: **יהנה.** יועיל להמיתו: **דאשתרשי לה מקום דינר.** נשתכרה בו עיסה כשווי הדינר שאם לא היה הדינר היתה נותנת עוד עיסה בככר: **ומאי מי שנשבע באמת.** הא לאו אמת הוא: **כמי שנשבע באמת.** דהא שוגגת היא ומפני שעונש שבועה מרובה נמנעו מלהשביעה: **אתיא לאורויי היתירא.** בדבר מועט וסבורה שאין פרעון לה שבשכר טורחה נוטלתו: **חוץ לב"ד משביעין אותה.** שבועת הדיינין של תורה היא ונקיט ס"ת בידיה או תפילין ומשביע לה בשם או בכינוי כדאשכחן באברהם שים נא ידך וגו' ואשביעך בה' (בראשית כד) ועונשה מרובה. וחוץ לב"ד שבועה דרבנן בקללת ארור ולא נקיט מידי ואין עונשה כל כך: **לא מגבי כתובה.** משום דנמנעו מלהשביעה ואם איתא לישבעה חוץ לבית דין ולגבייה כתובתה: **וליאדרה.** כדתנן(ד) נודרת ליתומים כל מה שירצו: **קילי נדרי.** קלים היו נדרים בעיניהם לעבור עליהם הלכך לא סמכין אנדרה לאגבוייה: **בקופצת.** הואיל וקפצה ונשבעה הרי נשבעה וגובה: **אין לה מזונות.** מעתה דגליא דעתה דבעי לאינסובי ואיהו לא אתני בהדה אלא כל ימי מיגר ארמלותיך בביתי שהיא אלמנה בשביל כבודו: **הפכו לכורסי' ותרצוה.** הפכו כסאו וזקפוהו כדי שתתקיים הקללה בכך. ס"א הפכו לכורסייה השפל גדולתו: **כבי תרי דיינם לי.** כרב דלא מגבי כתובה וכשמואל להפסיד מזונות ע"כ(ה): **לא איפרק מחולשא.** לא נצול מלבא לידי חולי: **אדרה בב"ד.** כל מה שירצו יתומים: **וליפול באודני.** חפץ אני שישמע הקול באזני שהוגבה כתובה בימי: **דבעינן דאיעביד בה מעשה.** כשמואל רבי להוציא מלבן של תלמידיו של רב כגון רב הונא ובית דינו שלא היו מגבין כתובת אלמנה: **אבל גרושה משביעין.** דלא טרחא קמייהו ולא מוריא היתירא: **וגרושה.** לא סגי בהדרה בתמיה: **והא שלחו מתם.** האשה מבבל היתה והלכה היא ובעלה לארץ ישראל וגרשה שם ותבעתו כתובתה ועשו לה פסק דין על נכסיו שבבבל: **דמתקרי איה מרי.** כך היתה חניכתו: **ונודרת ואוסרת כל פירות שבעולם עלה.** אם קבלה מכתובתה: **אלא גלופקרא.** קו"ט: **וממשלות.** ספר משלי: ושמנוס

לא היו ימים מועטים. וא"ת ומאי טעמא איענש הא אמרינן בפ"ג דשבועות (דף כו.) האדם בשבועה פרט לאנוס כדרב כהנא ורב אסי דמר משתבע הכי אמר רב ומר משתבע הכי אמר רב וכי אתו לקמיה דרב ואמר כחד מינייהו אמר ליה אידך ואנא בשקרא אישתבעי ואמר ליה את לבך אנסך וליכא למימר דלא ממעט קרא התם אלא למפטר מקרבן אבל עונש איכא כדאשכחן בפ"ב דנדרים (דף יז.) גבי נשבע לבטל את המצוה דמיבעי לן תרי קראי חד למיפטריה מקרבן וחד למיפטריה מלאו [והכא דליכא אלא חד קרא למיפטריה מקרבן] אבל עונש לשבועת שוא איכא דהא לבך אנסך משמע ולא נשבעת לשקר ועוד דבפ"ג דנדרים (דף כה:) מייתי דרב כהנא ורב אסי אשבועות שגגות דתניא בגמרא כשם שנדרי שגגות מותרות כך שבועות שגגות מותרות ומפ' שבועות שגגות כדרב כהנא ורב אסי דמשמע דמותרות ואפי' עונש ליכא ולא דמי לנשבע לבטל את המצוה דאיכא עונש שבועת שוא דהתם מיבעי לן ב' קראי אחד למיפטר שוגג מקרבן ואחד למיפטר מזיד ממלקות וכשפטר שוגג לגמרי פטרו מעונש ומקרבן וה"ה גבי האדם בשבועה פרט לאנוס דפטור לגמרי וי"ל דהכא גבי פקדון הוה לה להזהר יותר לשמרו היטב והוה לה לאסוקי אדעתא שתבא לידי שבועה: **דמוריא היתרא.** ולכך נמנעו מלהשביעה שעונש שבועה מרובה אלא בהדרה דלא חמיר כולי האי והשתא בזמן הזה תקנו לקבל חרם במקום שבועה שלא יהא העונש גדול כל כך:

לא שנו אלא בב"ד. פי' בקונטרס דחמירא משום דהויא באנקוטי חפצא ואיכא עונש טפי והא דאמר בהכותב (כתובות דף פז.) אי פקח הוא מייתי לה לידי שבועה דאורייתא לא כמו שפי' בקונט' (שם) דנפקא מינה בין דאורייתא לדרבנן לענין אנקוטי חפצא דאפי' שבועה דרבנן הויא באנקוטי חפצא כדפי' הקונט' בעצמו כאן אלא יש לחלק בין דאורייתא לדרבנן כמו שמפרש בערוך(ו) דשבועה דאורייתא הויא בכבוי נרות ועוד בריש שבועת הדיינים (שבועות דף לח.) מפרש חילוק בין דאורייתא לדרבנן (ז)(ובההיא פירקא מפרש מאי איכא בין שבועה דאורייתא לדרבנן (ב) והתם לא מידכר חילוק דכבוי ולאנקוטי חפצא):

ונודרת ואוסרת פירות שבעולם עליה שלא קיבלה מכתובתה כו'. ל"ג כל פירות דאע"ג דנדר חייל אף על דבר שאינו יכול לקיים כדאמר בפרק שני דנדרים (דף טו.) גבי קונם עיני בשינה דפריך ואי לא יהיב שיעורא למילתיה מי שבקינן ליה עד דעבר באיסור בל יחל והא"ר יוחנן שבועה שלא אישן ג' ימים מלקין אותו וישן לאלתר והא דנדרי הבאי מותרים כדאמר בפרק ג' דנדרים (דף כד:) לאו משום דאסר עצמו במה שאינו יכול לקיים כגון דאמר יאסרו כל הפירות שבעולם עלי אם לא ראיתי גמל פורח באויר ונחש כקורת בית הבד אלא לפי שאין דעתו לומר ממש גמל ולא ממש כקורת בית הבד אלא מה שהוא טרוף כנגו מאד ומשונה משאר נחשים קורא כקורת בית הבד ומיל גדול מאד שראה קורא כעולי מצרים ואינו אומר כן אלא להחזיק דבריו ודוקא שבועות הבאי אסור מדרבנן דהחמירו משום דכתיב בה לא ינקה אבל נדרי הבאי ואפילו לא אמר כל הפירות אלא אסר עליה חד פירא שרי בנדר ואין חילוק בין כל פירות ובין חד פירא מ"מ הכא ל"ג כל פירות דלאע"פ שעוברת לאלתר בבל יחל אם קבלה מכתובתה כיון דמשם ואילך לא מיתסרא כדאמר מכין אותו וישן לאלתר אינה חוששת הואיל ואינה עומדת באיסור כל ימיה כדמפרש בסמוך וא"ת בפ' בתרא דנדרים (דף פט:) דאמר ההוא גברא דאמר מיתסר הנאות דעלמא עלי אי נסיבנא איתתא עד דלא תינגא הלכתא כו' ואתא רב אחא ושבשיה ואנסביה איתתא ושרקיה טינא כדי שלא יהנה מן העולם מה מועיל מאי דשרקיה דכי אנסביה מיד עבר כיון שאין יכול בסוף לקיים וי"ל דדוקא בשעה שנדר אם אי אפשר לו לקיים עובר לאלתר אבל התם בשעה שנדר היה יכול לקיים דאפשר לו שלא ישא אע"ג דכי אנסביה אין יכול לקיים אינו עובר לאלתר עד שיהנה:

גט

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פט"ז מהל' אישות הל' טו טוש"ע אה"ע סי' נו סעי' כ:

כז ב מיי' פט"ז מהל' אישות הל"א סמג עשין מח טוש"ע שם סעיף יט:

כח ג מיי' פי"ח מהל' אישות הל"א סמג לאוין פא ועשין מח טוש"ע אה"ע סי' נג סעיף ה:

◆

תוספות רי"ד (המשך)

התקנה אלא לשמו ולשמה כדמוכח בשמעתא: **מתני'** אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה נמנעו מלהשביעה התקין ר"ג שתהא נודרת ליתומים כל מה שירצו וגובה כתובתה מהן והעדים חותמין על הגט מפני תיקון העולם הלל התקין פרוזבול מפני תקון העולם פי' נמנעו מלהשביעה והיתה מפסדת כתובה ולקמן מפרש טעמא התקין ר"ג הזקן שתהא נודרת וכו' ובחרו להם דבר קשה להדירה כגון קונם פירות שבעולם עלי אם נהניתי מכתובה וגובה כתובתה שאם נתקבלה היתה נאסרת בפירות וקיימי עלה בבל יחל ולא חשידה לעבור על נדרה: מאי איריא אלמנה כ"ע נמי דהא קי"ל הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה אלמנה איצטריכא ליה דסד"א משום חינא אקילו בה רבנן קמ"ל: נמנעו מלהשביעה מ"ט אילימא כדרב כהנא דאמר רב כהנא מעשה באדם אחד שהפקיד דינר זהב אצל אלמנה בשני בצורת והניחתו בכד של קמח ואפאתו בפת ונתנתו לעני לימים בא בעל הדינר ואמר לה תני לי דינרי זה שהפקדתי אצלך אמרה לו יהנה סם המות לאחד מבניה אם נהניתי מדינרך כלום פי' נשבעה באלה והזכירה בשם או א' מן הכינויין אלא שקצר לשונו אמרו לא היו ימים מועטים עד שמת א' מבניה וכששמעו חכמים בדבר אמרו ומה הנשבע באמת כך הנשבע לשקר עאכו"כ אי משום הא מאי איריא אלמנה אפילו גרושה נמי אם גירשה בעלה ולא הספיק לפורעה עד שמת ובאה לגבות כתובתה מן היתומים אלמה א"ר זירא אמר שמואל לא שנו אלא אלמנה אבל גרושה משביעין אותה. אלמנה היינו טעמא דבההיא הנאה דקטרחא קמי יתמי אתיא לאורויי היתרא: אמר רב יהודה אמר רב ירמיה בר אבא רב ושמואל דאמרי תרוייהו לא שנו אלא בב"ד אבל חוץ לב"ד משביעין אותה פי' שבועת הדיינין היא המורה שהיא בהזכרת השם ובנקיטת חפץ אבל חוץ לב"ד אינה בנקיטת חפץ ולא בהזכרת השם אלא באלה ובארור:

מסורת הש"ס

א) לקמן מט: [כתובות פח. לו: וע' תוס' לקמן מט: ד"ה משום], ב) כתובות נד. [ערכין כב.], ג) [פי' כפות עגה של נמר. ערוך ערך גלפקרא], ד) [לעיל לד:], ה) ע"ל הוא מפ"ל, ו) [ערך הפק], ז) גליון,

◆

גליון הש"ס

גמ' דקא טרחה קמי ייתמי. עיין ב"ב ד' נג ע"ב תד"ה דטרחא:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' וליפול באודנאי: (ב) תוס' ד"ה לא שנו וכו' לדרבנן ולא מידכר כצ"ל ותיבת והתם נמחק:

◆

לעזי רש"י

קו"ט. מעיל.

◆

מוסף רש"י

משום חינא. שימצאו האנשים חן בעיני הנשים ויהיו נשואות להן שלא תדאגנה להפסיד כתובתן (כתובות פד.) שיהיו בעליהן לחן בעיניהן ולא ימנעו הנשים מלינשא לאנשים (שם צז: וכעי"ז לקמן מט:).

◆

תוספות רי"ד

שניהם פלונית הנקראת פלונית שאם לא יכתבו אלא האחד הו"ל שינה שמו ושמה כפי מה שהתקין ר"ג וכיון דרובא קרי לה מרים צריך לכתוב כך מרים הנקראת שרה ולא יכתוב שרה הנקראת מרים וגם זה כך צריך לפרש כאשר פירשנו במשנתינו שאם לא שיכתבו בגט וכל שם שיש לה אלא שיכתבו שני השמות כך נראה פתרון שיטה זו שאין צריך לכתוב בגט וכל שום וחניכה דאית ליה שזה הלשון לא מעלה ולא מוריד שאם הוחזק בשני שמות או שבעיר א' קורין לו שניהם או בשני עיירות ובמקום כתיבת הגט יודעים שהוחזק בשניהם צריך לכתוב בפירוש פלוני הנקרא פלוני ואם כתב פלוני וכל שום וחניכה דאית ליה ולא הזכיר השם השני בפירוש הגט פסול ולא הועיל לו זה הלשון כלום כי יכול הבעל לערער כאשר פירשתי ואם לא הוחזק אלא בשם אחד אע"פ שיודע לשון אחר שהי' לו שם אחר ובגט לא כתבו אלא בשם האחד שידעו וגם לא כתבו בו וכל שום וחניכה דאית ליה כשר כדאמר רב אשי. א"כ נמצא שזה שאנו כותבין וכל שום וחניכה דאית לי לא מעלה ולא מוריד אלא אם אין יודעים לו (או) שם אחר או כנוי צריך לכתוב בפירוש פלוני הנקרא פלוני ואם אינן יודעים לו אלא שם אחד כותבין אותו ואין צריך לכתוב וכל שום וחניכה דאית לי ולא גרס' במתני' שם עירו ושם עירה (א) אלא הרגל ליכתוב גם היה וטעות הוא שלא היתה

(א) נראה דצ"ל אלא הרגל הלשון דמסכתן בגט הוא וטעות הוא וכו'

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones